

Bestuursopdracht gemeentelijk energiebedrijf

Eerste verkenning – 11-02-2025

1. Aanleiding en huidige situatie

Opmeer is een ambitieuze gemeente als het aankomt op verduurzaming. Regio West-Friesland heeft zich in de Regionale Energiestrategie (RES) gecommitteerd aan 0,7 TWh duurzame energieopwek per jaar in 2030. In Opmeer wordt in eerste instantie ingezet op zonneweides op agrarische grond om een bijdrage te leveren aan de RES-doelen. De gemeenteraad van Opmeer heeft zich echter uitgesproken als voorstander van het opnemen van kernenergie in de regionale energiemix. Hiermee toont Opmeer lef en een vooruitziende blik, aangezien een (kleine) kerncentrale potentieel tussen de 1.6 en 4.5 TWh duurzame energie kan opwekken op jaarbasis. Dit is dus ruimschoots boven het RES-bod. Tegelijkertijd levert een kerncentrale restwarmte op, die gebruikt kan worden voor de aanleg van warmtenetten. De gemeenteraad heeft ook opdracht gegeven om de mogelijkheden voor de inzet van geothermie in de gemeente in kaart te brengen.

Al deze ontwikkelingen brengen veel werk met zich mee. Daarbovenop komen nog de landelijke subsidies voor isolatie, energiearmoede en klimaatadaptatie waarvoor uitvoeringsplannen gemaakt en gemonitord moeten worden. Ten derde zijn er allerlei ondersteunende partijen waar de gemeente mee samenwerkt in de energietransitie (denk aan Duurzaam Bouwloket, Duurzaam Ondernemersloket, Warm Opmeer), randvoorwaardelijke partners (zoals Liander en Tennet), actiegroepen (Opmeer Kiest Zon Op Dak) en burgers met vragen. Het overzien van de strategische visie, het werken van visie naar plan en uitvoering en het beheren van de relaties met de verschillende actoren in het veld ligt nu bij verschillende ambtenaren, die daarnaast vaak ook andere taken te vervullen hebben. Eén van de gevolgen van de vele versnipperde taken, is dat regievoering op strategisch niveau soms lastig is. Het inventariseren van koppelkansen wordt ook bemoeilijkt. Duurzame stroomopwek, warmtegeneratie en netcongestie zijn van elkaar afhankelijk.

Daarnaast is Opmeer geen mede-eigenaar van de energieprojecten- en ontwikkelingen binnen haar grenzen. De infrastructuur, energieopwek en warmtegeneratie liggen allemaal bij commerciële partijen. Dit hoeft in principe geen probleem te zijn, maar als de gemeente hier zelf aandeelhouder of zelfs initiatiefnemer in zou zijn, kunnen de baten (deels) terugvloeien naar de inwoners. In den lande is ook een draai naar meer publiek-private samenwerking. Een voorbeeld van een wettelijke koerswijziging is op het gebied van warmte; Het kabinet heeft vrijdag 21 september 2022 besloten dat alle Nederlandse warmtenetten de komende jaren geleidelijk publiek eigendom moeten worden.

Op dit moment is er rond de 3,5 fte beschikbaar binnen Team Duurzaamheid. Er is nog ruimte voor ongeveer 1 fte erbij. De medewerkers binnen Team Duurzaamheid hebben echter ook andere beleidsterreinen waar zij zich mee bezig houden. Momenteel worden alle taken door verschillende teamleden opgepakt, en is er geen sprake van een integrale visie. Hier ligt een kans voor een gemeentelijk energiebedrijf, aangezien regievoering makkelijker is wanneer alle projecten gebundeld worden in één organisatie.

De inzet op duurzaamheid wordt gedekt uit de CDOKE gelden. De CDOKE-uitkering heeft een structureel karakter, en is bedoeld om vaste formatie aan te nemen op het gebied van duurzaamheid. De uitkering bedraagt in 2025 ongeveer €447.000.

De huidige situatie in Opmeer kent een aantal krachten en zwaktes:

Kracht:

- Zeer ambitieuze klimaatdoelstellingen, Klimaatneutraal in 2040
- Innovatief en pionierend: Opmeer wil inzetten op kleine kerncentrales
- Gemotiveerd team van ambtenaren met hart voor duurzaamheid
- Goede samenwerking in het team; taken worden verdeeld en voortgang wordt met elkaar gedeeld
- Ruim voldoende middelen voor extra personele capaciteit

Zwakte:

- Weinig overzicht
- Koppelkansen tussen taken/doelen worden niet genoeg gezien
- Zeer afhankelijk van regionale ontwikkelingen
- Sterk afhankelijk van commerciële partijen
- Weinig tot geen publiek eigenaarschap
- Opmeer loopt achter op de duurzaamheidsdoelstellingen

2. Wat is een GEB?

Een gemeentelijk duurzaam energiebedrijf is van oudsher een nutsbedrijf dat verantwoordelijk is voor de distributie van elektriciteit en warmte, en mogelijk de opwekking van duurzame elektriciteit. Veel gemeenten hebben ooit een eigen energiebedrijf opgericht, omdat dit het algemeen belang diende en er grote investeringen nodig waren om gas en elektriciteit te leveren. De elektriciteitslevering en productie gingen al snel over in provinciale elektriciteitsbedrijven. Daarnaast werd de elektriciteitsmarkt gesplitst; er werden meerdere nutsbedrijven toegelaten. In Opmeer hebben we te maken met netbeheerder Liander.

Een duurzaam gemeentelijk energiebedrijf richt zich op het initiëren, coördineren en beheren van duurzame energieprojecten. De opgewekte energie kan worden aangewend om de lokale energiedoelstellingen in de Regionale Energie Strategie (RES) te behalen. Daarnaast kan er, als er gekozen wordt voor een (deels) privaat energienet, direct worden voorzien in de energiebehoefte binnen de gemeentegrenzen. Thermische energie (warmte) kan ook direct ten goede komen aan de inwoners van Opmeer, middels een warmtenet. Dit wordt verder uitgewerkt in de warmtevisie van Opmeer. Door de opwek en distributie van duurzame energie centraal te coördineren, kan er tevens een efficiëntieslag gemaakt worden. In de meeste gevallen heeft een gemeentelijk energiebedrijf daarnaast geen winstoogmerk. Het rendement dat wordt behaald, kan dienen als financiering van nieuwe duurzame energieprojecten of als middel om de energielasten van inwoners te verlagen.

Naast energie, kan een gemeentelijk energiebedrijf ook gebruikt worden om de opwek en distributie van warmte te coördineren. Sommige duurzame energiebronnen en bedrijfsactiviteiten creëren restwarmte, die ingezet kan worden voor de warmtetransitie. Er is een groot verschil tussen de elektriciteit- en warmtemarkt in Nederland. Wat betreft elektriciteit is de verdeling zo dat netbeheerders de elektriciteitsnetten beheren. Dit is gescheiden van de opwek en levering van elektriciteit; dat is belegd bij andere partijen. Bij opwek kan gedacht worden aan een zonneparkleverancier, en bij levering aan bijvoorbeeld Eneco of Essent. In de warmtemarkt mag infrastructuur, bron en levering door één partij opgepakt worden. Een aardwarmtebedrijf bijvoorbeeld, beheert dan zowel de geothermiebron als het warmtenet en sluit ook contracten met consumenten.

De oprichting van een GEB zou dus op verschillende manieren kunnen bijdragen aan de doelen van gemeente Opmeer. Enerzijds kan het ervoor zorgen dat baten die voortvloeien uit de opwek van duurzame energie en warmte terugvloeien naar de gemeente en haar inwoners zelf. Anderzijds kan het leiden tot een sterkere regierol voor de gemeente, met een efficiëntieslag als gevolg.

3. Doelen van de gemeente

Een GEB kan gemeente Opmeer grote voordelen opleveren. Zo kan Opmeer met een eigen energiebedrijf de overstap naar hernieuwbare energiebronnen, zoals zonne- en windenergie, versnellen. Ook kan de gemeente meer controle uitoefenen op de verduurzaming van de energieproductie en investeren in lokale projecten die de klimaatdoelen ondersteunen.

Daarnaast geeft een gemeentelijk energiebedrijf de gemeente directe controle over haar energievoorziening. Dit betekent minder afhankelijkheid van grote commerciële energieleveranciers, die vaak gestuurd worden door winstmaximalisatie in plaats van duurzaamheid of betaalbaarheid.

Daarbij komt dat een gemeentelijk energiebedrijf ons kan helpen om de energieprijzen beter te reguleren en zo bij te dragen aan betaalbare energie voor de inwoners van Opmeer. Als 'intermediaire partij' kunnen er langdurige, voordelige prijsafspraken gemaakt worden met leveranciers van energie. Dit kan met name voordelig zijn voor huishoudens met lagere inkomens, die onevenredig zwaar worden getroffen door stijgende energieprijzen.

Ook kan eventuele winst die het energiebedrijf maakt, worden terug geïnvesteerd in de lokale economie of in duurzame projecten. Dit kan helpen bij het versterken van de lokale infrastructuur of sociale initiatieven.

Daarnaast kan een gemeentelijk energiebedrijf lokale werkgelegenheid creëren, vooral in de groene energie- en technologiemarkt. Lokale investeringen kunnen de economie stimuleren en innovatie bevorderen.

Door eigen energiebronnen te ontwikkelen en beheren, kunnen gemeenten meer zekerheid bieden tegen de instabiele wereldwijde energiemarkten. Dit vermindert het risico van afhankelijkheid van buitenlandse leveranciers of fluctuaties in internationale energieprijzen.

Een gemeentelijk energiebedrijf staat dichterbij de burger. Besluiten over de energievoorziening kunnen transparanter en democratischer verlopen, waarbij de wensen van de gemeenschap beter kunnen worden weerspiegeld in het beleid.

Tabel: Mate van belang van de doelen GEB voor Opmeer

Voordelen /Doelen	Belang voor Opmeer				
<i>Duurzame energievoorziening</i>	■	■	■	■	■
<i>Lokale controle en onafhankelijkheid</i>	■	■	■	■	■
<i>Betaalbaarheid en energierechtvaardigheid</i>	■	■	■	■	■
<i>Winst investeren in de gemeenschap</i>	■	■	■	■	■
<i>Werkgelegenheid en economische stimulans</i>	■	■	■	■	■
<i>Versterken van energiezekerheid</i>	■	■	■	■	■
<i>Democratische verantwoording</i>	■	■	■	■	■

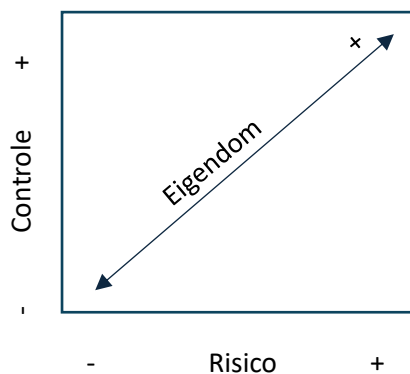
Kortom, een gemeentelijk energiebedrijf helpen om de energietransitie te versnellen, de gemeenschap te versterken en de energievoorziening betaalbaarder, eerlijker en duurzamer te maken.

4. Varianten gemeentelijk energiebedrijf

Er zijn verschillende modellen voor het oprichten van een gemeentelijk energiebedrijf, variërend van volledig gemeentelijk eigendom naar publiek-private samenwerking tot coöperatieve modellen. De keuze voor een model is afhankelijk van de specifieke doelen van de gemeente, de mate van controle die gewenst is, de financiële middelen die beschikbaar zijn en de wens om samen te werken met private partners of burgers. Zo biedt volledig gemeentelijk eigendom maximale controle, maar brengt het ook risico's en investeringsbehoeften met zich mee. Publiek-private samenwerkingen of coöperatieve modellen bieden flexibiliteit en risicospreiding, maar minder directe invloed.

Kortom, de mate van 'eigendom' of samenwerkingsvorm van het GEB is in belangrijke mate bepalend voor de mate van controle en invloed; en de risico's voor de gemeente.

Figuur: De verhouding tussen controle, risico en eigendom

De belangrijkste GEB modellen worden hieronder kort beschreven. Ter illustratie zijn deze ook in onderstaande figuur gepositioneerd op basis van de twee variabelen: controle en risico.

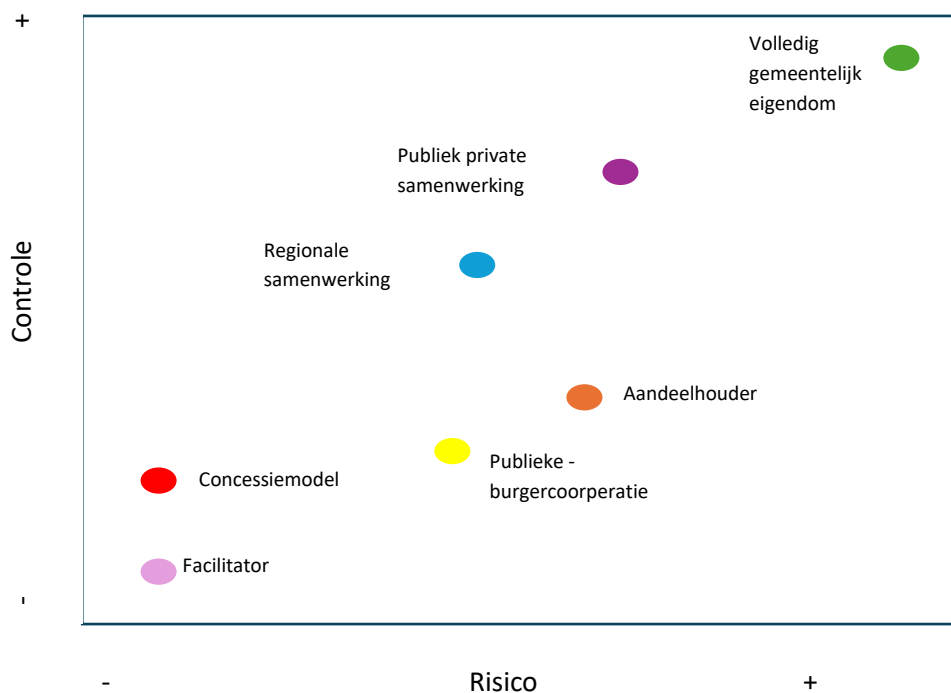
Met de variabele *Controle* wordt de mate van invloed geduid op:

- Beleid en besluitvorming
- Energieproductie
- Prijsstelling
- Winst

Met de variabele *Risico* wordt de impact van risico's geduid met betrekking tot:

- Investerings
- Beheer
- Financiën

Figuur: Positionering van de GEB-varianten naar mate van controle en risico

Volledig gemeentelijk eigendom

In deze variant is de gemeente volledig eigenaar van het energiebedrijf. Dit geeft de gemeente maximale controle over de besluitvorming, energieproductie en prijsstelling. Alle winst kan direct worden geïnvesteerd in lokale projecten of worden teruggegeven aan de gemeenschap.

Voordelen:

- Maximale controle over beleid en duurzaamheid.
- Alle winst blijft lokaal.

- Mogelijkheid om beleid te koppelen aan sociale doelen, zoals energierechtvaardigheid.

Nadelen:

- Vereist aanzienlijke investeringen en beheer van de gemeente.
- Mogelijk hogere financiële risico's.

Publiek-private samenwerking (PPS)

Bij een publiek-private samenwerking werkt de gemeente samen met private partijen, zoals commerciële energieleveranciers of investeerders. De gemeente heeft meestal gedeeltelijke eigendom en invloed, terwijl een private partner een deel van de investeringen en operationele verantwoordelijkheid draagt.

Voordelen:

- De gemeente deelt risico's en investeringskosten met private partners.
- Private partners brengen vaak expertise en efficiëntie in de operatie.
- Flexibel model waarbij de gemeente invloed houdt zonder alle verantwoordelijkheden.

Nadelen:

- Minder controle voor de gemeente over beleidskeuzes en duurzaamheid.
- Winst wordt gedeeld met private partijen.

Regionale samenwerking

In dit model werken meerdere gemeenten samen om een energiebedrijf op te richten en te beheren. Dit kan op provinciaal of regionaal niveau zijn, waarbij meerdere lokale overheden hun krachten bundelen om schaalvoordelen te behalen en kosten te delen.

Voordelen:

- Schaalvoordelen door samenwerking, waardoor kosten dalen en efficiëntere bedrijfsvoering mogelijk is.
- Gezamenlijke kennis en middelen om de energietransitie te versnellen.
- Delen van risico's en investeringen tussen meerdere gemeenten.

Nadelen:

- Gemeenten moeten consensus bereiken, wat besluitvorming trager kan maken.
- Minder directe controle per gemeente over specifieke beleidskeuzes.

Gemeente als aandeelhouder

In plaats van een volledig eigen energiebedrijf te hebben, kan de gemeente ervoor kiezen om aandelen te nemen in een bestaand energiebedrijf. Dit geeft de gemeente invloed, zonder dat ze volledig verantwoordelijk is voor de operationele aspecten.

Voordelen:

- De gemeente kan invloed uitoefenen via de aandeelhouderspositie.
- Geen operationele risico's of verantwoordelijkheid voor dagelijkse bedrijfsvoering.

Nadelen:

- Beperkte controle en afhankelijk van andere aandeelhouders.
- Winstdeling met andere eigenaren en minder directe invloed op het beleid.

Gemeente als facilitator

In dit model speelt de gemeente geen directe rol als eigenaar, maar faciliteert en ondersteunt lokale initiatieven en coöperaties die duurzame energie produceren. Dit kan door middel van subsidies, beleidssteun, infrastructuur of het beschikbaar stellen van grond of gebouwen voor energieprojecten zoals zonne- of windparken.

Voordelen:

- Gemeente draagt bij aan de energietransitie zonder grote financiële risico's te nemen.
- Ondersteuning van burgerinitiatieven kan de betrokkenheid van de lokale bevolking vergroten.

Nadelen:

- Beperkte controle over het beleid van de initiatieven.
- Afhankelijkheid van externe initiatieven en private actoren.

Publieke coöperaties of burgercoöperaties:

In dit model werkt de gemeente samen met burgerinitiatieven of ondersteunt ze coöperatieve energiebedrijven die in handen zijn van de lokale gemeenschap. De gemeente speelt een faciliterende rol, bijvoorbeeld door vergunningen te verlenen, infrastructuur beschikbaar te stellen of financiële steun te bieden.

Voordelen:

- Bevordert lokale betrokkenheid en democratische controle door burgers.
- Winst wordt lokaal gehouden en vaak herinvesteed in duurzame projecten.

Nadelen:

- Gemeente heeft beperkte controle, afhankelijk van de afspraken met de coöperaties.
- Coöperaties kunnen kleinere schaal hebben, wat kan leiden tot beperktere impact.

Concessiemodel

In dit model geeft de gemeente een concessie aan een energiebedrijf, waarbij dat bedrijf de verantwoordelijkheid krijgt voor de lokale energievoorziening binnen bepaalde, door de gemeente vastgestelde, duurzaamheids- en sociale normen. De gemeente stelt voorwaarden aan de concessie, zoals groene energie-eisen en sociale tarieven.

Voordelen:

- De gemeente kan strikte voorwaarden opleggen zonder operationele verantwoordelijkheden.
- Minder financieel risico voor de gemeente.

Nadelen:

- Beperkte controle over de dagelijkse uitvoering van het beleid.
- Kans op conflicten als de concessiehouder niet aan de eisen voldoet.

5. Het GEB-en de Wet collectieve warmte

Bij de keuze van een GEB-variant speelt ook de Wet collectieve warmte (Wcw) een rol. Deze wet, die op 1 januari 2025 in werking is getreden, vereist dat de doorslaggevende zeggenschap in warmtebedrijven in publieke handen moet zijn.

Bij de inrichting van het GEB dient daarom rekening te worden gehouden met de eigendomsstructuur, zeggenschap en organisatie van het (op te richten) warmtebedrijf (als integraal onderdeel van het GEB).

Het GEB en het warmtebedrijf

Het Gemeentelijk energiebedrijf levert een breed scala van diensten, zoals elektriciteit, warmte en soms ook gas. En heeft naast duurzaamheid een bredere focus, zoals lokale werkgelegenheid, betaalbare energieprijzen en versterking van de gemeentelijke autonomie in de energievoorziening. Een (publiek) warmtebedrijf richt zich specifiek op de productie, distributie en levering van warmte, bijvoorbeeld via stadsverwarming of warmtenetten. Dit kan warm water of stoom bevatten voor verwarming van woningen, bedrijven en andere gebouwen. De nadruk ligt vooral op duurzame warmtevoorziening, energie-efficiëntie en het terugdringen van CO₂ uitstoot.

Eigendomsstructuur, zeggenschap en organisatie van het warmtebedrijf

De Wcw schrijft voor dat de zeggenschap over het warmtebedrijf tenminste 50% + 1 aandeel in handen moet zijn van publieke partijen. Met publieke partijen worden onder andere gemeenten, provincies, waterschappen, netbeheerders en het Rijk bedoeld. Een dergelijke entiteit wordt aangeduid als Publiek Integrale Warmtebedrijf (PIW).

Binnen de eigendomsstructuur kunnen private partijen instappen als minderheidsaandeelhouder. Een alternatieve route is het aanwijzen van een warmtegemeenschap, waarin de doorslaggevende zeggenschap bij de eindgebruikers dient te liggen.

Bij de organisatie van het warmtebedrijf zijn op hoofdlijnen twee keuzemogelijkheden:

- A) Het integraal warmtebedrijf is zelf verantwoordelijk voor de distributie en de levering.
- B) Het integraal warmtebedrijf besteedt (een deel van) het netwerk en/of de levering uit aan een externe partij via een DBMO-contract (Design, Build, Maintain and Operate).

Dit leidt tot de volgende varianten:

- Model 1: Een integraal warmtebedrijf dat zelf beschikt over de uitvoeringsorganisatie.
- Model 2: Een integraal warmtebedrijf dat de uitvoeringscapaciteit privaat contracteert door middel van (bijvoorbeeld) een DBMO-contract.

- Model 3: Een contractuele joint venture tussen een in meerderheid publiek warmtenetbedrijf en een privaat leveranciersbedrijf.
- Model 4: Een warmtegemeenschap.
- Model 5: Een warmtetransportnetbeheerder, aangewezen door de Minister van KGG.

Kortom, bij het inrichten van een GEB dient rekening gehouden te worden met de eigendomsstructuur, zeggenschap en organisatie van het (op te richten) warmtebedrijf, zoals in de Wcw is bepaald.

Afwegingskader

Bepalend in de uitkomst op de vraag welke vorm van een GEB het meest passend is voor Opmeer, is de aard en omvang van de energieprojecten die de gemeente op zich af ziet komen in de komende jaren. De energie- en warmtevraag zal richting 2040 aanzienlijk toenemen, en daarmee ook het aantal initiatieven om energie- en warmtevoorziening op grote schaal in te passen. Daarnaast is van belang of de gemeente een rol wil of dient te spelen in de distributie van energie. De benodigde infrastructuur kan zowel in private handen zijn (bijvoorbeeld Liander), maar de gemeente kan er ook voor kiezen (een deel van) de energieinfrastructuur zelf te regelen. Dit laatste biedt voordelen, aangezien de gemeente hierdoor slimmer en efficiënter verschillende infrastructurele werkzaamheden kan bundelen. Een voorbeeld hiervan is het bundelen van werkzaamheden aan riolering, glasvezelinternet en het aanleggen van een warmtenet.

Bij het vormgeven van deze varianten zijn verschillende organisatievormen mogelijk, en staan twee vragen centraal:

1. Hoe is de eigendomsstructuur (bovenkant) van het warmtebedrijf georganiseerd – volledig in publieke handen of met een minderheidsbelang voor private aandeelhouders?
2. Hoe is de uitvoeringsorganisatie (onderkant) van het warmtebedrijf georganiseerd – het vormgeven van een eigen staande organisatie, of de uitvoeringscapaciteit inkopen bij marktpartijen?

Dit leidt tot de volgende modellen:

Model 1a: PIW volledig eigendom

- Eigendom van het PIW is 100% in publieke handen.
- Dit kunnen publieke lichamen zijn zoals gemeenten en provincies, bedrijven met enkel publieke aandeelhouders of een combinatie daarvan. Ook een gemeenschappelijke regeling valt onder deze categorie.
- Het PIW heeft bij dit model een eigen uitvoeringsorganisatie en voert alle operationele activiteiten van het warmtebedrijf uit.

Voorbeelden van bestaande warmtebedrijven naar dit model: HVC en SVP.

Model 1b: PIW met private partner

- Eigendom van het PIW is voor het merendeel (>50%) in publieke handen.
- De overige aandelen zijn in handen van een privaat energiebedrijf of andere private investeerder.
- Het PIW heeft bij dit model een eigen uitvoeringsorganisatie en voert alle operationele activiteiten van het warmtebedrijf.
- Binnen dit model is het logisch dat het warmtebedrijf daarvoor gebruikmaakt van de bestaande uitvoeringsorganisatie van het private energiebedrijf.

Er is nog geen voorbeeld dat aansluit bij dit model. Westpoort Warmte komt hier het dichtstbij in de buurt, zij het dat hier de aandelenverhouding 50/50 is.

Model 2a: PIW met DBMO contract

- Eigendom van het PIW is 100% in publieke handen.
- Het PIW voert bij dit model niet zelf de activiteiten van het warmtebedrijf uit, maar contracteert deze integraal via bijvoorbeeld een Design, Build, Maintain and Operate (DBMO)-contract aan een marktpartij. DBFMO (F is Finance) is niet toegestaan, omdat hierdoor het eigenaarschap alsnog bij de private contractant ligt.
- Het selecteren van een DBMO-contractant loopt via een aanbestedingsprocedure.
- Er zijn diverse publieke warmtebedrijven in oprichting volgens dit model, maar hier is nog geen bestaand voorbeeld van.

Model 2b: PIW met private partner en DBMO contract

- Eigendom van het PIW is voor het merendeel (>50%) in publieke handen.
- De overige aandelen zijn in handen van een privaat energiebedrijf.
- Het PIW voert bij dit model niet zelf de activiteiten van het warmtebedrijf uit, maar contracteert deze integraal via bijvoorbeeld een Design, Build, Maintain and Operate (DBMO)-contract aan een marktpartij.
- Het DBMO-contract wordt hierbij gegund aan het private energiebedrijf dat tevens aandeelhouder is.
- Het selecteren van een DBMO-contractant loopt via een aanbestedingsprocedure. Bij dit model wordt de aanbesteding uitgeschreven voor zowel de aandeelhouderspositie als het DBMO-contract.

Er zijn diverse publiek-private samenwerkingen in oprichting volgens dit model, maar hier is nog geen bestaand voorbeeld van.

Model 3: Contractuele joint venture

- Geen aparte entiteit die fungeert als warmtebedrijf, maar een contractuele samenwerking tussen een warmtenetwerkbedrijf en warmteleverancier.
- Door middel van contractuele afspraken over taken en verantwoordelijkheden vormen de partijen een joint venture, die de gemeente vervolgens aanwijst als verantwoordelijk warmtebedrijf voor een kavel.

- De publieke partij(en) dienen wettelijk meer dan 50% zeggenschap over het netwerkbedrijf te hebben. Daarbij dient het netwerkbedrijf meer dan 50% zeggenschap binnen de joint venture te krijgen. Hierdoor blijft het publieke meerderheidsbelang geborgd.
- Logische rechtsvorm is een V.O.F., waarbij de contractuele samenwerkingspartners aansprakelijk zijn voor elkaars activiteiten.

Er zijn geen bestaande voorbeelden van deze variant. Ze lijkt het meeste op de huidige trajecten waarbij publieke warmtedochters van de netwerkbedrijven samenwerken met private leveranciers, zoals de projecten van het GWIB.

Model 4: Warmtegemeenschap

- Naast een publiek integraal warmtebedrijf kan ook een warmtegemeenschap aangewezen worden voor een kavel.
- Om als warmtegemeenschap te kunnen worden aangewezen, dienen de eindgebruikers eigenaar van de warmtevoorziening te zijn, de bron is duurzaam conform de Wcw en er mag geen sprake zijn van een winstoogmerk.
- Er kunnen meerdere publieke en private partijen deelnemen in een warmtegemeenschap. De doorslaggevende zeggenschap dient te liggen bij de eindgebruikers die in de nabije omgeving van de warmtevoorziening wonen.
- De meest logische basis voor een warmtegemeenschap is een energiecoöperatie, met daaronder een werkmaatschappij.
- De uitvoeringsorganisatie kan de warmtegemeenschap zelf opbouwen of integraal uitbesteden.

Er zijn diverse warmtegemeenschappen in oprichting die ambiëren volgens dit model te opereren, waaronder de casus Buurtwarmte Enkhuizen.

Model 5: Warmtegemeenschap met warmtetransport beheerder

- Een warmtetransportbeheerder wordt aangewezen door de minister indien warmtebronnen in de regio een overschot hebben, die anders niet op een maatschappelijk optimale wijze door gemeenten benut kunnen worden.
- Een warmtetransportbeheerder wordt daarmee verantwoordelijk voor een regionaal warmtetransportnet.
- Lokale warmtebedrijven kunnen op het regionale transportnet aantakken en verzorgen vanaf het uitkoppelpunt de distributie en levering aan hun eindgebruikers.

Bestaand voorbeeld hiervan is de WarmtelinQ in Zuid-Holland.

6. Andere openbare lichamen met een soortgelijk onderzoek

Ook andere gemeenten hebben een onderzoek gedaan naar de nut- en noodzaak van een gemeentelijk energiebedrijf, bijvoorbeeld de gemeente Dalfsen.¹ Ook de provincie Noord-Holland

---

¹ Verkennend onderzoek Energiebedrijf Dalfsen (2019)

heeft een soortgelijk onderzoek gedaan.² Onderstaand zal worden beschreven wat de motieven waren van andere openbare lichamen voor dit onderzoek en welk maatschappelijk effect werd beoogd met een eventuele oprichting van een gemeentelijk energiebedrijf.

In Dalfsen werd het onderzoek uitgevoerd naar aanleiding van een motie van de gemeenteraad. De gemeenteraad nam deze motie aan, omdat zij hoge prioriteit gaf aan het halen van de klimaatdoelstellingen en dat meer grip op de energietransitie wenselijk is. Zij gaven een aantal randvoorwaarden mee waaraan een eventueel energiebedrijf zou moeten voldoen. Het onderzoek van de provincie Noord-Holland is gericht op een publiek warmtenet. Reden voor dit onderzoek was onder meer dat vanwege de urgentie van de warmtetransitie er meer regie voor gemeenten noodzakelijk is. In het onderzoek wordt opgemerkt dat er veel warmtenetprojecten stagneren, omdat onder andere de omvang vaak relatief beperkt is (kleine kernen).

Voor dit onderzoek zal vooral het onderzoek van de gemeente Dalfsen als vergelijking gebruikt, nu deze het meest aansluit op de situatie in Opmeer. Ook de gemeente Dalfsen trekt lering uit bestaande gemeentelijke energie- en/of warmtebedrijven. Een belangrijke bevinding uit dit onderzoek dat nagenoeg alle varianten van een gemeentelijk energiebedrijf de grip op het opwekken van (duurzame) energie. Ook een belangrijk thema in onderhavig onderzoek. Dalfsen beschikt ook over een groot buitengebied, waardoor lokale initiatieven binnen de gemeentegrenzen realistisch zijn. Ook hier valt een vergelijking met Opmeer te maken.

In hoofdstuk 2 zijn een aantal voordelen beschreven die een gemeentelijk energiebedrijf kan verwezenlijken. Daaruit blijkt dat in Opmeer het meeste belang wordt gegeven aan duurzame energievoorziening, werkgelegenheid en economische stimulans en in vergelijkbare mate aan versterking van de energiezekerheid, lokale controle en onafhankelijkheid en democratische verantwoording. Uit de onderzoeken die in andere openbare lichamen zijn gedaan blijkt evident dat een gemeentelijk energiebedrijf meer controle geeft over de (duurzame) energieopwekking. Wat dat betreft kan een gemeentelijk energiebedrijf in Opmeer uitkomst bieden. Of een gemeentelijk energiebedrijf werkgelegenheid oplevert en een economische stimulans geeft, is afhankelijk van de aard en vorm van een eventueel energiebedrijf. Om tot een gedegen conclusie te komen is het zaak om te onderzoeken welke vorm van een gemeentelijk energiebedrijf passend is voor de gemeente Opmeer. Daarnaast en misschien wel daaraan voorafgaand zal moeten worden welke vormen van energieopwekking er mogelijk zijn binnen de gemeente Opmeer en op welke locaties. De uitkomsten hiervan zullen medebepalend zijn voor de keuze voor een passende vorm. Ook kan de uitkomst zijn dat de omvang zodanig gering is, dat een gemeentelijk energiebedrijf haar doel voorbijstreeft.

7. Conclusie

In dit onderzoek staat de vraag centraal of een gemeentelijk energiebedrijf uitkomst kan bieden in het bereiken van de doelstellingen van de gemeente Opmeer. De belangrijkste doelstellingen zijn:

- Duurzame energievoorziening;
- Lokale controle en onafhankelijkheid;
- Versterken van energiezekerheid.

---

² Onderzoek publiek warmtebedrijf en provinciale rol (2024)

Uit dit onderzoek is gebleken dat een gemeentelijk energiebedrijf daadwerkelijk in deze behoefte kan voorzien. Er zijn verschillende varianten van een gemeentelijk energiebedrijf mogelijk die in meer of mindere mate in deze doelstellingen kunnen voorzien. De conclusie luidt daarom dat voor de gemeente Opmeer een gemeentelijk energiebedrijf een uitkomst kan zijn. Wel is het belangrijk om te onderzoeken welke variant van een gemeentelijk energiebedrijf het beste aansluit op de gemeente. Dit dient onderwerp te zijn van een vervolgonderzoek.